

Uitkomsten inwonersonderzoek gemeente Vlieland naar toerisme en leefbaarheid

Vlieland is een populaire vakantiebestemming in Nederland. Dat creëert veel voordelen voor de lokale bevolking, zoals werkgelegenheid en een hoog voorzieningenniveau. Maar de bezoekersstroom zou ook nadelig effecten kunnen hebben, zoals drukte. Om inzicht te krijgen in de lusten en de lasten van toerisme en de daaropvolgende impact op de leefbaarheid, heeft gemeente Vlieland een inwonersonderzoek laten uitvoeren. Hiermee heeft de gemeente kunnen achterhalen hoe inwoners denken over het toerisme op het eiland. In deze notitie staan de belangrijkste resultaten van het onderzoek. Het dient als bouwsteen voor het nieuwe toeristische beleid.

1. Over het onderzoek

Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd heeft in opdracht van gemeente Vlieland het onderzoek uitgevoerd. Het onderzoek geeft aan hoe inwoners tegen toerisme aankijken. De antwoorden geven inzicht in de positieve effecten die momenteel ontstaan als gevolg van recreatie en toerisme, maar ook de negatieve. De optelsom van alle lusten en lasten geeft een beeld van de impact van toerisme op de leefbaarheid.

Gemeente Vlieland heeft elk huishouden per post een uitnodiging verstuurd. Iedere inwoner is uitgenodigd om de (online) vragenlijst in te vullen. In de periode van 23 juni tot en met 17 juli 2023 zijn inwoners in de gelegenheid gesteld de vragenlijst in te vullen. Uiteindelijk hebben 226 respondenten de vragenlijst ingevuld. Op een inwoneraantal van ca. 1200 inwoners is dit een goede respons.

In tabel 1 wordt de verdeling van de inwoners per leeftijdscategorie getoond en het aandeel reacties per leeftijdscategorie. Hieruit valt op te maken dat de leefstijlcategorie 45- 65 jaar oververtegenwoordigd is in de reacties en dat de mening van de jongeren nagenoeg niet mee wordt genomen in de reacties. Dit is jammer, want hierdoor kunnen er geen conclusie worden getrokken over de visie van de jongeren op het toerisme en de leefbaarheid op het eiland.

Verder geldt nog:

- De resultaten in dit rapport zijn vaak in percentages in een tabel of figuur weergegeven. Door afronding naar hele percentages, kan het zijn dat de resultaten in een tabel optellen tot net iets meer of minder dan 100%.
- Omwille van leesbaarheid, refereren we in deze notitie naar 'de inwoners' in plaats van 'de respondenten'. Feitelijk gaat het hier om de inwoners, ouder dan 16 jaar, die in de gelegenheid zijn geweest de enquête in te vullen. Hierbij moet rekening worden gehouden met de ondervertegenwoordiging van de jongeren tot 25 jaar.
- Bij een aantal vragen waren de inwoners in de gelegenheid om te antwoorden met 'weet ik niet'. In de analyse zijn deze antwoorden buiten beschouwing gelaten.
- Bij verschillende grafieken is sprake van de termen N en/of R. N betekent het aantal respondenten dat de desbetreffende vraag beantwoordt heeft. R betekent het aantal gegeven antwoorden op de betreffende

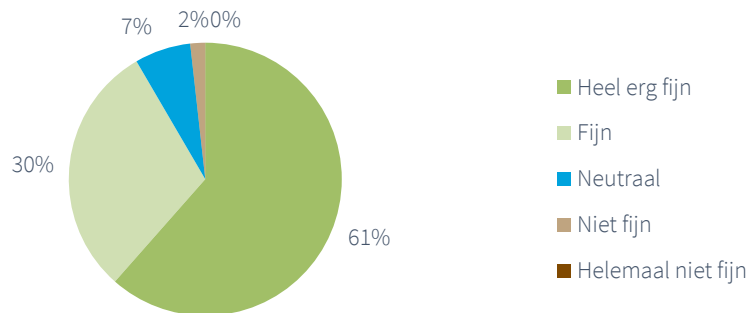
Tabel 1. Verdeling respondenten per leeftijdscategorie.

Leeftijdscategorie	Response vragenlijst	Inwoners Vlieland (CBS)
Jonger dan 20	0%	14%
20 – 25 jaar	2%	9%
25 – 45 jaar	30%	26%
45 – 65 jaar	48%	31%
65 – 80 jaar	17%	15%
80 jaar of ouder	2%	5%

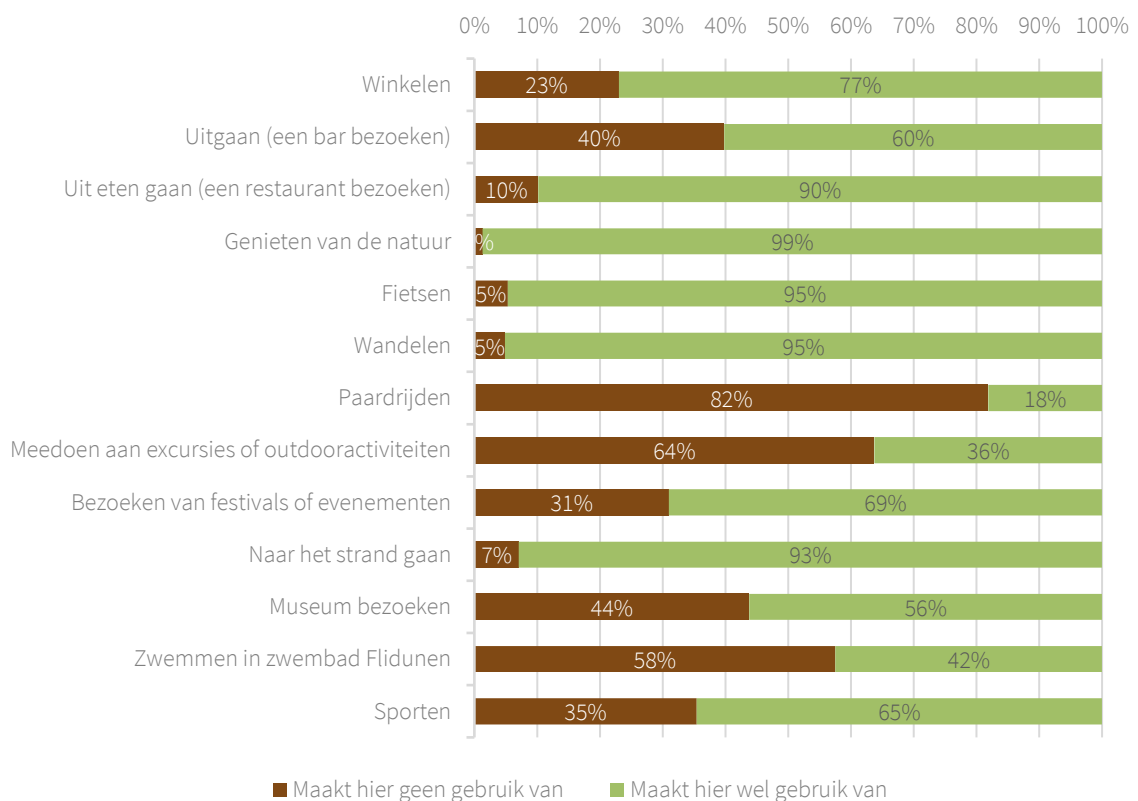
vraag. Deze geven we enkel weer indien het geven van meerdere antwoorden mogelijk was. In dat geval is de R altijd hoger dan de N.

2. Wonen op Vlieland

Figuur 1. Vindt u het fijn om uw vrije tijd op Vlieland door te brengen? (N = 226)

Figuur 2. Wat doet u zoal in uw vrije tijd op Vlieland? (N = 226)

Uit het onderzoek komt duidelijk naar voren dat de meeste Vlielanders het (heel) fijn vinden om vrije tijd door te brengen op het eiland (91%). Tijdens deze vrije tijd geniet nagenoeg elke Vlielanders van de natuur (99%). Daarnaast geven ook nagenoeg alle inwoners aan op het eiland te fietsen, wandelen en/of het strand te bezoeken. 90% van de Vlielanders gaat ook uit eten op het eiland. Dit wordt daarmee door meer Vlielanders gedaan dan uitgaan/een bar bezoeken (60%) of een festival of evenement bezoeken (69%). In veel mindere mate maken Vlielanders gebruik van het zwembad (42%), het aanbod van excursies of outdoor activiteiten (36%) of paardrijden (18%).

De inwoners zijn ook gevraagd om iedere activiteit te beoordelen met een rapportcijfer. Hieruit komt naar voren dat genieten van de natuur de meest gewaardeerde activiteit is, opgevolgd door wandelen, naar het strand gaan en fietsen. Dit rijtje komt overeen met de activiteiten die de meeste Vlielanders ondernemen.

In mindere mate zijn Vlielanders tevreden over een museumbezoek, het winkelen op het eiland of uit eten gaan op het eiland. Het allerminst zijn ze tevreden over het zwemmen in het zwembad Flidunen en het uitgaan op het eiland.

De inwoners zijn gevraagd wat Vlieland kan doen om het eiland (nog) aantrekkelijker te maken om je vrije tijd door te brengen. Hierop zijn veel verschillende antwoorden meerdere keren gegeven, zoals:

- Meer divers winkelaanbod en winkels die ook betaalbaar en ingericht zijn voor niet-toeristen. Ook meer divers, minder chique, horeca aanbod waar je bijvoorbeeld ook “*op blote voeten naar binnen kunt*”.
- Aantrekkelijker maken voor de jongere generatie zodat het eiland ook voor hun interessant blijft.
- De fietsinfrastructuur die soms te druk is, gedeeld moet worden met wandelaars of auto's of soms ontbreekt. Specifiek mountainbike routes zijn enkele keren benoemd.

Tabel 2. Overzicht van het gemiddelde rapportcijfer per activiteit op Vlieland.

Activiteit	Rapportcijfer	Activiteit	Rapportcijfer
Winkelen	6,0	Meedoen aan excursies of outdooractiviteiten	6,7
Uitgaan (een bar bezoeken)	5,7	Bezoeken van festivals of evenementen	6,7
Uit eten gaan (een restaurant bezoeken)	6,3	Naar het strand gaan	8,4
Genieten van de natuur	9,0	Museum bezoeken	6,2
Fietsen	8,1	Zwemmen in zwembad Flidunen	5,7
Wandelen	8,5	Sporten	6,5
Paardrijden	7,6		

In eerder bezoekersonderzoek op Vlieland (2022) zijn de bezoekers gevraagd om aan te geven of ze een activiteit ondernemen en om een rapportcijfer te geven. Als deze resultaten worden vergeleken met de resultaten van het inwonersonderzoek (tabel 3 hieronder), dan komt naar voren dat het aandeel inwoners dat een activiteit heeft ondernomen soms hoger is dan het aandeel bezoekers. Meer inwoners bezoeken bijvoorbeeld het zwembad en het museum. Maar dit is ook logisch omdat bezoekers maar een beperkte tijd op het eiland verblijven. Daarentegen geven de bezoekers wel (veel) hogere rapportcijfers dan de inwoners.

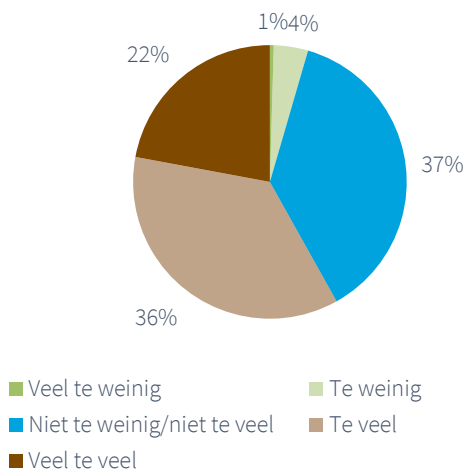
Tabel 3. Vergelijking tussen de resultaten van het inwonersonderzoek uit 2023 en het bezoekersonderzoek uit 2022.

Activiteit	% inwoners die activiteit onderneemt	% bezoekers die activiteit onderneemt	Inwoners rapportcijfer	Bezoekers rapportcijfer
Winkelen	77%	92%	6	7,9
Uitgaan	60%	47%	5,7	7,9
Paardrijden	18%	28%	7,6	8,6

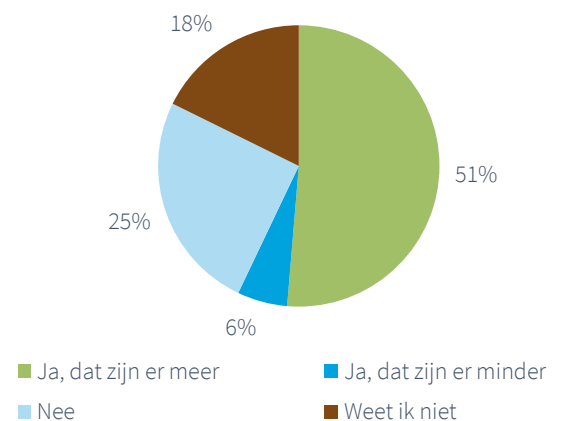
Excursies of outdoor activiteiten	36%	49%	6,7	8,2
Museum	56%	40%	6,2	8,1
Zwembad	42%	29%	5,7	7,6

3. Bezoekers op Vlieland

Figuur 3. Wat vindt u van het aantal bezoekers dat naar Vlieland komt? (N = 222)

Figuur 4. Heeft u het gevoel dat het aantal bezoekers dat naar Vlieland komt veranderd is, in de periode na de coronapandemie? (N = 226)

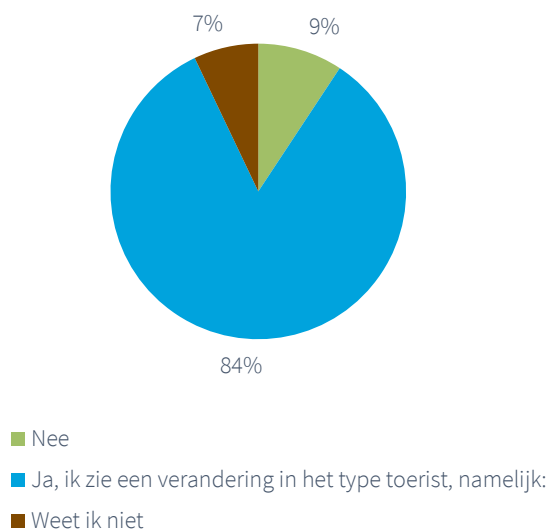

Van de Vlielanders vindt 58% dat er (veel) te veel bezoekers naar het eiland afreizen. Ook geeft een meerderheid aan dat dit aantal sinds de coronapandemie gevoelsmatig is toegenomen.

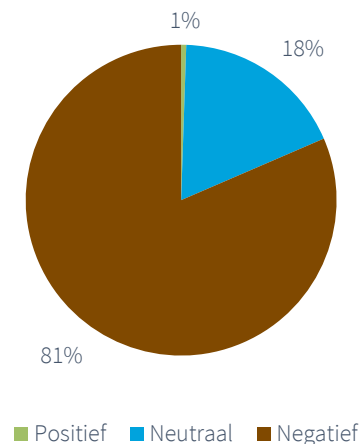
De meeste Vlielanders zijn het er ook over eens dat het type toerist dat naar het eiland afreist de afgelopen jaren is veranderd. Deze verandering zit volgens hen vooral in het gedrag en het besteedbare inkomen/vermogen. Inwoners zien dat de huidige bezoekers meer te besteden hebben. Dit brengt ook andere behoeftes van toeristen met zich mee, bijvoorbeeld andere activiteiten en andere accommodatietypen, wat ook weer invloed heeft op de betaalbaarheid en aanbod aan activiteiten. Ook wordt specifiek genoemd dat er minder jongeren zijn, meer yuppen en huishoudens met een hoger inkomen naar het eiland afreizen.

Van de personen die aangaven een verandering te merken, wordt door het overgrote deel van hen dit ervaren als negatief. Inwoners ervaren de toeristen als veeleisend en luidruchtiger met een andere houding (brutaler, onbeschofter). Daarnaast wordt genoemd dat het wonen op het eiland als inwoner minder betaalbaar wordt. Ook vinden de inwoners het negatief omdat er weinig rekening met inwoners wordt gehouden en de mentaliteit op het eiland verandert. Sommigen geven aan zich niet meer thuis te voelen op hun eigen eiland. Een enkeling geeft wel aan dat het positief is dat er meer geld wordt uitgegeven, maar benadrukt ook de keerzijde dat alles duurder wordt. Ook wordt aangegeven dat de nieuwe type toeristen graag vermaak willen worden, wat als gevolg heeft dat er activiteiten worden bedacht en georganiseerd die hoofdzakelijk op toeristen gericht zijn met een hoog 'vermaak'-gehalte. Tot slot komt uit een deel van de reacties naar voren dat de diversiteit van het aanbod afneemt.

Figuur 5. Heeft u het gevoel dat het type toerist dat naar het eiland komt is veranderd in de afgelopen jaren of aan het veranderen is? (N = 226)

Figuur 6. Heeft deze verandering van het type toerist volgens u vooral positieve of negatieve effecten? En waarom? (N = 189)

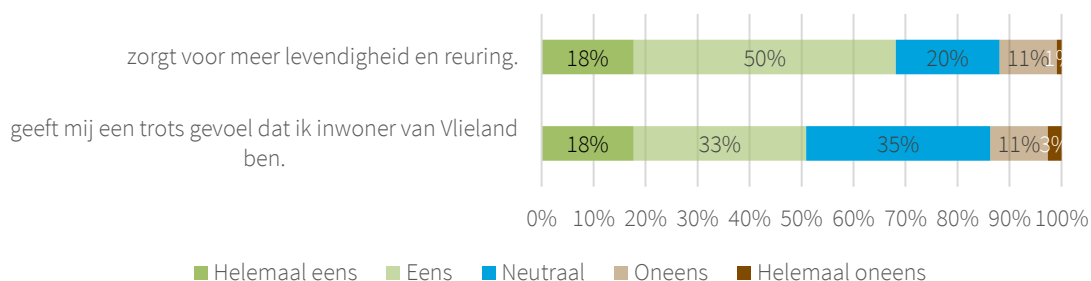
4. Trots en verbinding

Volgens het overgrote deel van de respondenten (68%) wordt Vlieland levendiger en krijgt het meer reuring door de toeristen. Een iets kleiner aandeel, maar nog steeds meer dan de helft (51%), geeft aan trots te voelen om een Vlielandse te zijn dankzij de komst van toeristen. In verhouding met andere toeristen bestemmingen (gemeente op de Veluwe en andere kuststreken), valt dit percentage wel lager uit.

Het gevoel van trots in andere regio's:

- Texel: 61% ("Door toerisme wil ik anderen graag vertellen wat mijn gemeente te bieden heeft ('trots zijn)'), bron: Kenniscentrum Kusttoerisme, 2020.
- Zeeland: 58% ("Door toerisme wil ik anderen graag vertellen wat mijn gemeente te bieden heeft (trots zijn)", bron: Kenniscentrum Kusttoerisme, 2019)
- Nunspeet: 59% ("De komst van toeristen naar de gemeente Nunspeet maakt mij trots een inwoner van de gemeente Nunspeet en ons gebied te zijn", bron: Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd, 2021).

Figuur 7. In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen? (N= 226) De komst van toeristen...

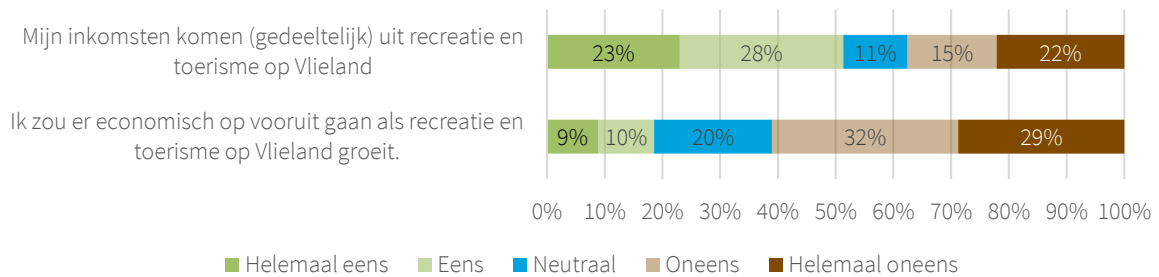
5. Relatie tot toerisme

Voor het merendeel van de respondenten uit het inwonersonderzoek (51%) wordt het inkomen (gedeeltelijk) gegenereerd uit toerisme en recreatie. Dit is in vergelijking met andere gemeenten in Nederland zeer hoog; vergelijk het bijvoorbeeld met de toeristische Veluwe-gemeente Nunspeet, waar het om 9% gaat.

Aan het hoge aandeel van recreatie en toerisme wordt wel een belangrijke keerzijde benadrukt. De ontstane werkgelegenheid is bijvoorbeeld eenzijdig, wat de economie kwetsbaar kan maken. Ook blijft er door het vele werk weinig tijd over om mee te doen met de lokale samenleving, zoals verenigingen of sport.

Opvallend is dat ondanks het hoge aandeel dat recreatie en toerisme heeft in het inkomen van Vlielanders, slechts 19% van de Vlielanders denk dat zij er economisch op voorruit zouden gaan als de sector groeit. De meeste respondenten verwachten dat dit maar beperkt zou zijn, omdat voor mensen in loondienst het loon vaak hetzelfde blijft, ook bij een groei van het toerisme. Of dat er al sprake is van een optimale bezetting waardoor een groei van het toerisme niet leidt tot meer inkomsten.

Figuur 8. In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen? (N= 226)

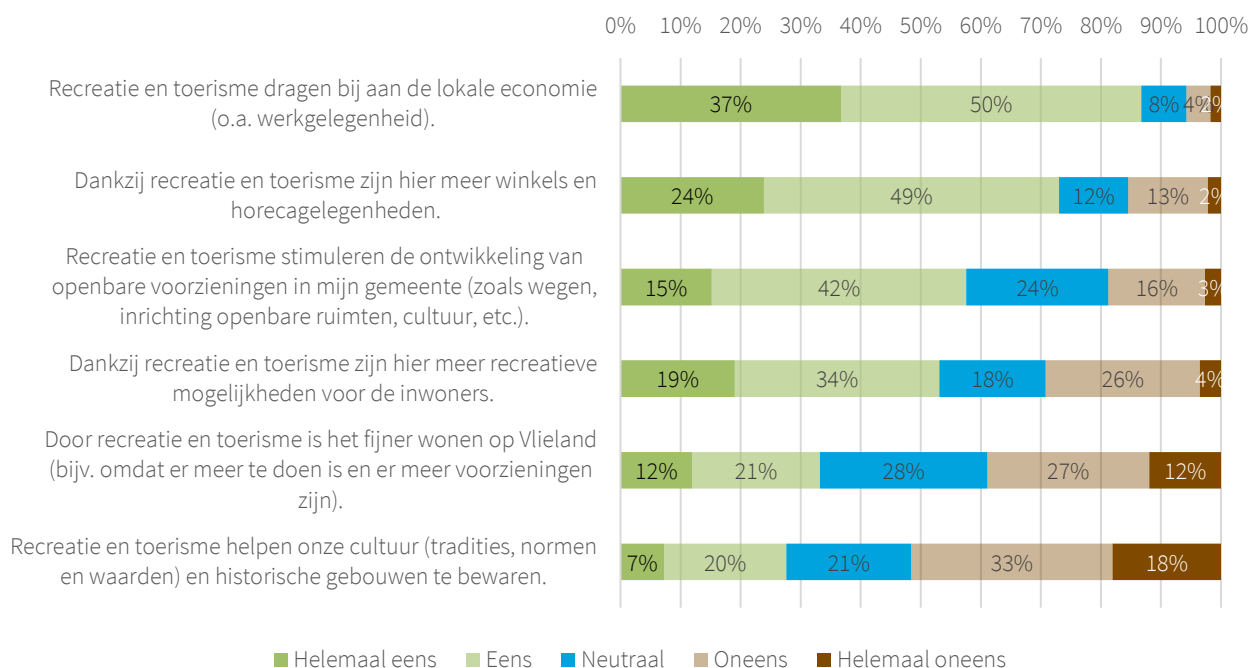
6. Positieve impacts

Over het algemeen zien inwoners de positieve effecten van toerisme, en vooral als het gaat om bijdrage aan de lokale economie, de aanwezigheid van winkels en horeca, voorzieningen en recreatieve voorzieningen. Voorbeelden die worden genoemd zijn het zwembad, de tennisbaan, culturele activiteiten, openbaar vervoer, pinautomaat en winkels. Tegelijk wordt ook de keerzijde benadrukt. Deze voorzieningen zijn namelijk niet altijd (gratis) toegankelijk (te druk, geen plaats, uitverkocht).

In veel mindere mate zien zij dat toerisme bijdraagt aan het behouden van de cultuur en de historische gebouwen. Volgens sommige inwoners hangt dit samen met de komst van werknemers van wal. Zij kennen de lokale tradities en cultuur niet. Ook het nieuwe type toerist past voor vele niet bij de cultuur van het eiland. Zij maken volgens hen het eiland alleen maar minder betaalbaar en houden geen rekening met de inwoners. Dit verandert de mentaliteit op het eiland waardoor de Vlielanders zich minder thuis voelen op hun eigen eiland.

Er zijn ook meer inwoners het (helemaal) oneens dat recreatie en toerisme bijdraagt aan het fijner wonen op Vlieland (39%) dan inwoners die het (helemaal) eens zijn met deze stelling (33%).

Figuur 9. In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen? (N = 226)

7. Negatieve impacts

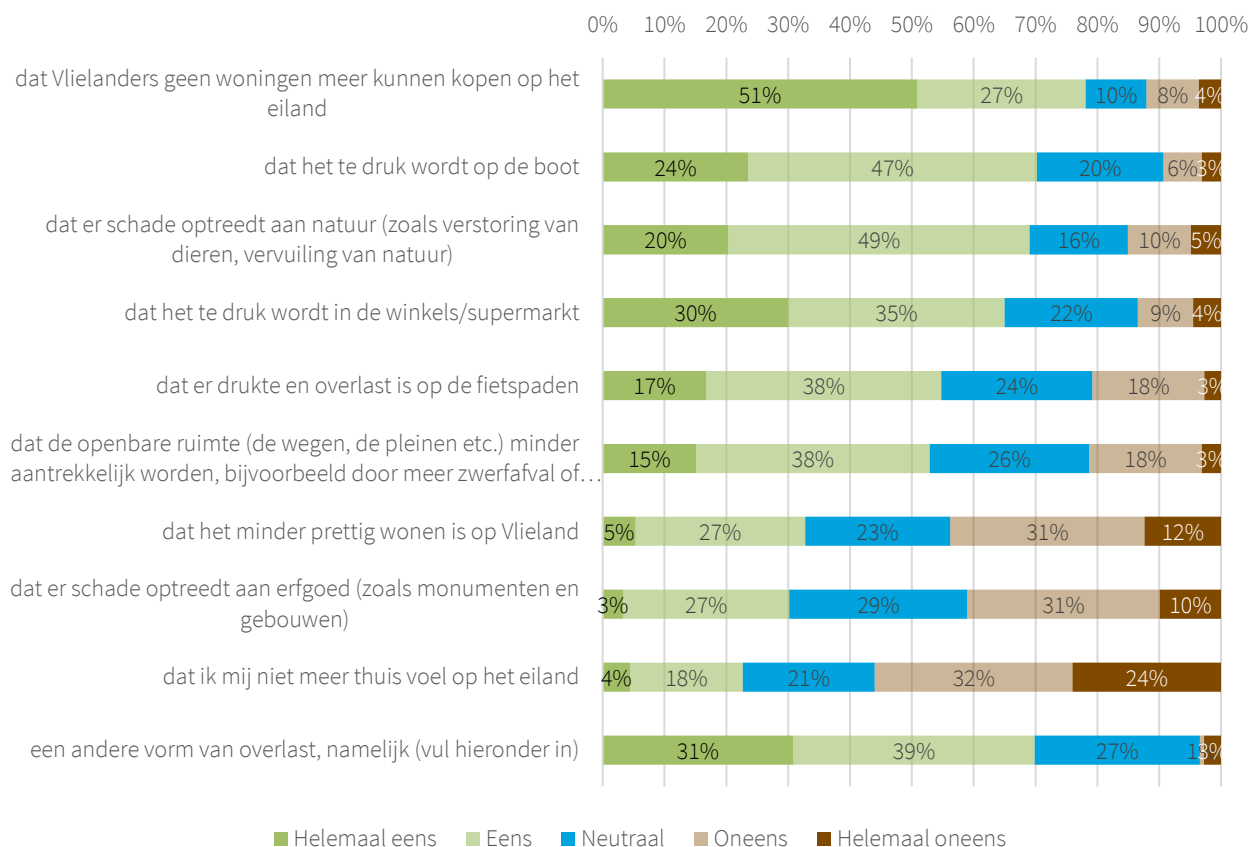
Veel ervaren negatieve situaties worden door de meerderheid van de inwoners toegeschreven aan recreatie en toerisme. Met name het niet meer kunnen kopen van een huis op het eiland en het te druk worden op de boot wordt door meer dan 70% van de inwoners onderschreven. Maar ook andere stellingen, zoals de schade die ontstaat aan de natuur en drukte in winkels en op fietspaden wordt door meer dan de helft van de inwoners gerelateerd aan recreatie en toerisme.

Ook een verslechterde kwaliteit van de openbare ruimte zou hieraan gerelateerd zijn. Dit hangt volgens de open antwoorden samen met een aantal factoren. Benadrukt wordt dat de werknemers van de recreatie en toerisme sector die van wal komen, zich niet altijd netjes gedragen. Zij zijn luidruchtig en vervuilen de openbare ruimte. Maar ook de nieuwe type bezoeker brengt meer negatieve effecten met zich mee. Zij worden ook ervaren als luidruchtiger en onbeschofter.

Daarnaast wordt er door 70% van de respondenten aangegeven dat er ook andere vormen van overlast worden ervaren. Dit heeft met name betrekking op het personeel en de personeelshuisvesting van recreatie en toerisme bedrijven (lawaai in de nacht, zwerfafval zoals sigarettenpeuken). Ook komt het verkeer af en toe aan de orde: te druk in het verkeer, wat voor onveilige situaties zorgt, bezoekers die zich niet aan de verkeersregels houden, te veel auto's die 'hier niet thuishoren' en parkeerdrukke. In hoeverre dit gelinkt is aan toeristisch-recreatief verkeer is niet met zekerheid te zeggen.

Vernielingen en ongepast gedrag zoals diefstal (van fietsen), lawaai (in de nacht), zwerfafval en vernielingen worden ook benoemd als punten van overlast. Ook komt er een enkel specifiek punt naar voren: hoge werkdruk, overbelast rioolzuiveringsinstallatie op drukke dagen, minder ruimte voor fietsers en wandelaars door uitbreiding van terrassen en prijsopdrijving van woningen.

Figuur 10. In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen? (N = 226) Door recreatie en toerisme ervaar ik...

In tabel 4 hieronder staat een overzicht van de meest gegeven antwoorden van de respondenten wanneer zij worden gevraagd om specifieke locaties of gebieden aan te wijzen waar ze negatieve effecten ervaren.

Tabel 4. Overzicht van de meest gegeven antwoorden op de vraag om specifieke de negatieve effecten te beschrijven (in willekeurige volgorde opgesomd).

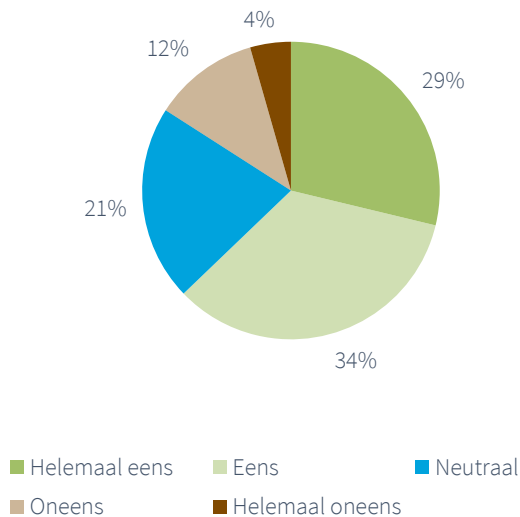
Wat merkt u?	Drukke boot, lange wachtrijen in de supermarkt en winkels, drukte op fietspaden, druk op (kwetsbare) natuur, voorzieningen en activiteiten die overal worden georganiseerd en daardoor de rust wegnemen of schade toebrengen
Waar merkt u het?	Dorp/dorpsstraat, haven, havenplein, boot, natuur, wegen, winkels in het dorp, strand/duinen
Wanneer merkt u het?	Hoogseizoen, in de avonden/nacht (geluidsoverlast), bootaankomsttijden, bij evenementen, op wisseldagen, in de zomer, overdag, het hele jaar, vakantieperiodes, weekenden, structureel

8. Drukbeleving

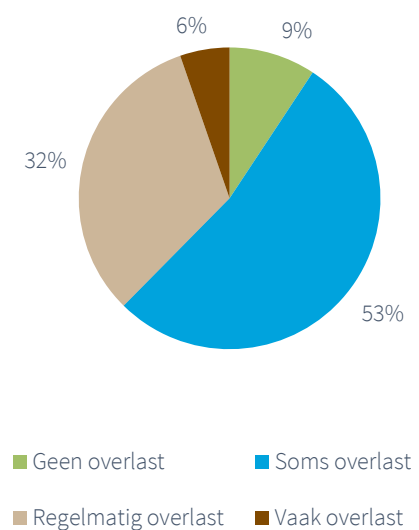
Eerder kwam naar voren dat het merendeel van de Vlielanders vindt dat er (veel) te veel bezoekers naar het eiland afreizen. Het is dan ook te verwachten dat ook het merendeel van de Vlielanders (63%) vindt dat het te druk wordt op het eiland door recreatie en toerisme.

Daarnaast geeft ruim 91% van de inwoners aan overlast te ervaren door bezoekers. De meeste (85%) ervaren dit soms of regelmatig. Uit de stellingen over de negatieve impact van recreatie en toerisme is eerder naar voren gekomen dat dit met name te maken heeft de ervaren overlast op de woningmarkt.

Figuur 11. Stelling: door recreatie en toerisme wordt het te druk op Vlieland (N = 226)

Figuur 12. Ervaart u weleens overlast als gevolg van drukte door bezoekers op Vlieland? (N = 226)

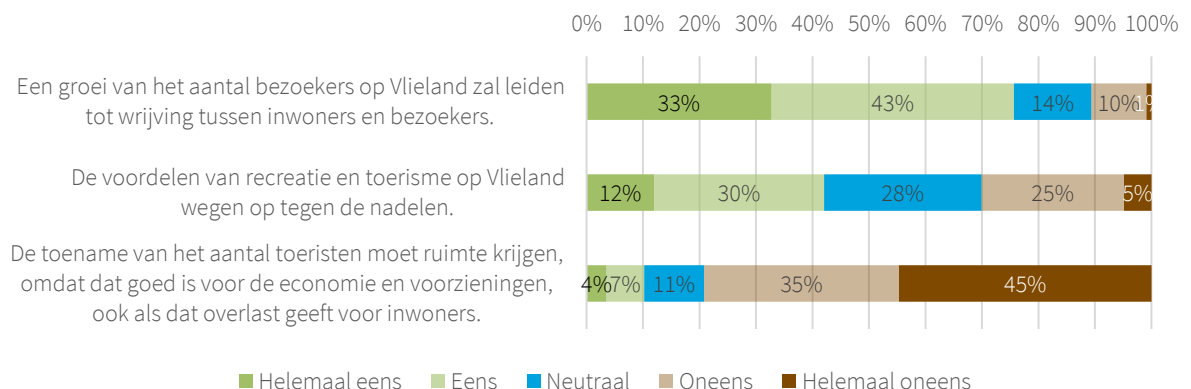
9. Balansvragen

Eerdere figuren toonde aan dat het overgrote deel van de Vlielanders denkt dat dankzij recreatie en toerisme het voorzieningsniveau op het eiland hoog is. Veel hoger dan gebruikelijk voor een gemeente met deze inwonersomvang. Maar wegen deze voordelen ook op tegen de nadelen? Hiervoor zijn de meningen verdeeld. 42% van de respondenten geven aan dat dit wel het geval is.

Tegelijk wordt er sterk kenbaar gemaakt dat verder groei van de sector ter behoeve van de economie en voorzieningen niet wenselijk is. Ook schat het overgrote deel van inwoners (76%) in dat als het bezoekersaantal wel zal stijgen, dat dit zal leiden tot wrijving tussen inwoners en bezoekers. Dit is iets hoger dan op Texel (69%) en aanzienlijk hoger dan op de Veluwe-gemeente Nunspeet (39%).

In de open reacties wordt er aandacht gevraagd voor de balans. Het aantal slaapplekken, couverts in restaurants en woonplekken voor personeel moet in balans zijn met het woongenot van inwoners. Er wordt een aantal keer het spreiden van bezoekers genoemd, zodat de druk van het hoogseizoen af wordt gehaald.

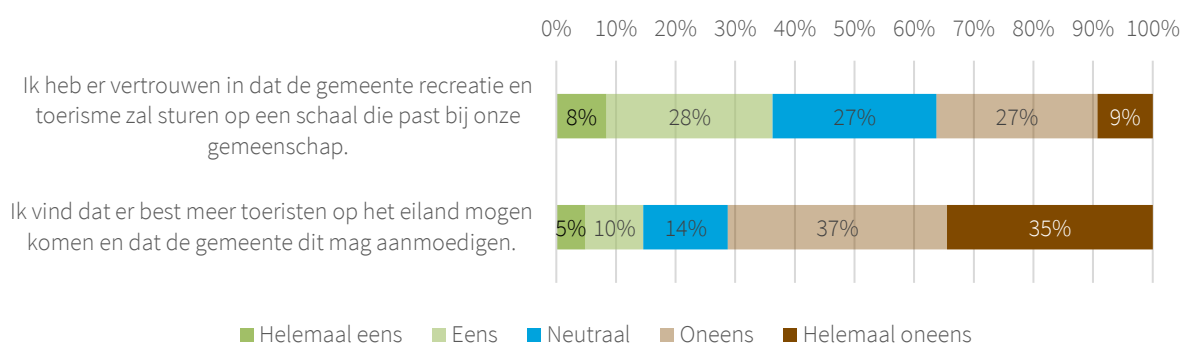
Figuur 13. In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen? (N = 226)

10. Gemeente en beleid

Uit de vragen over de perceptie van de gemeente komt naar voren dat de meningen erg verdeeld zijn. Op de stelling of zij vertrouwen hebben dat de gemeente op een passende schaal kan sturen, geeft precies 36% aan wel (helemaal) eens mee te zijn en 36% geeft aan hier niet (helemaal) eens mee te zijn. Hierbij geven de inwoners als richting dat het overgrote deel het (helemaal) niet eens is met de stelling dat de gemeente mag aanmoedigen dat er meer toeristen naar het eiland komen. In de toelichting wordt aangegeven dat het nu al vol is en dat het niet wenselijk is dat er meer bijkomt. Niet alleen voor de inwoners, maar ook voor de toeristen zelf is het niet wenselijk: in het hoogseizoen zit alles vol en dat doet afbreuk aan het toeristische product. Slechts een klein deel (15%) vindt dat de gemeente wel mag aanmoedigen dat er meer toeristen komen.

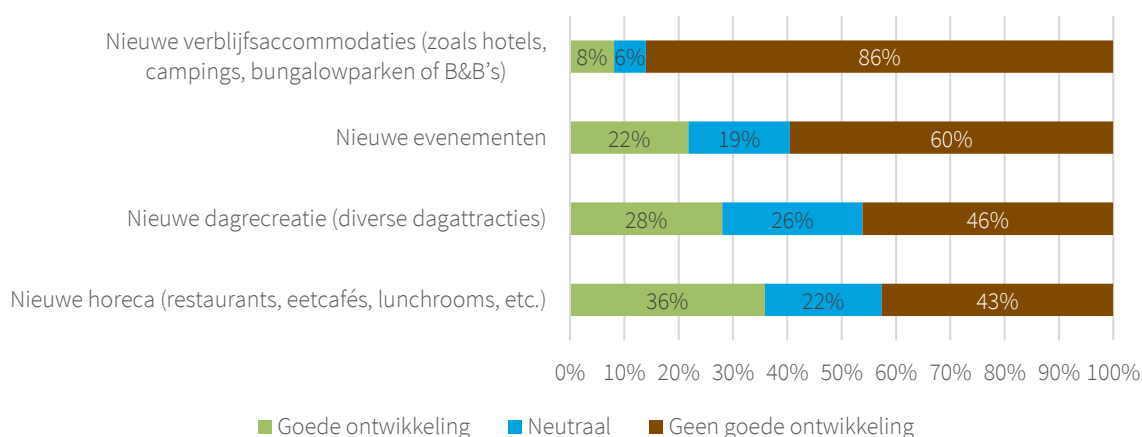
Figuur 14. In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen? (N = 226)

Als er vervolgens gevraagd wordt hoe gekeken wordt naar vergroting van het toeristisch-recreatieve aanbod op het eiland, dan komt naar voren dat de meeste initiatieven niet met open armen zullen worden ontvangen. In de toelichtingen wordt aangegeven dat het belangrijk is om te kijken naar de kwaliteit van de huidige bedrijven, in plaats van denken aan meer bedrijven.

Bij het voorstel voor nieuwe verblijfsaccommodaties komt duidelijk naar voren dat het overgrote deel van de Vlielanders dit geen goede ontwikkeling zouden vinden. Horeca zal op de meeste steun kunnen rekenen. Er zijn echter dan nog steeds meer inwoners tegen de ontwikkeling dan voor. De enige reden voor meer horeca zou een meer divers aanbod zijn. Volgens sommige inwoners ontbreekt het nu aan diversiteit.

Figuur 15. Hoe kijkt u er tegenaan als er meer toeristisch-recreatief aanbod bij zou komen? (N = 220 tot 223)

Tot slot is gevraagd aan de inwoners welke thema's zij het belangrijkste vinden om als gemeente aan te werken. Drie thema's steken er met kop en schouder bovenuit. De meeste steun (80% van de inwoners) ontvangt de stelling dat het kleinschalig karakter van het eiland behouden moet blijven. Dit is in lijn met de perceptie van de inwoners op de drukte van het eiland en de veranderende cultuur. Ook het verbeteren van de

leefbaarheid en het woongenot van de inwoners (74%) staat samen met het beschermen en behouden van de natuur (72%) hoog in de ranglijst.

In mindere mate (13%) vinden de inwoners het belangrijk dat een gevarieerd aanbod aan vrijetijdsvoorzieningen wordt gestimuleerd. Ook het vergroten van de levendigheid en reuring op het eiland is voor velen geen prioriteit. Het vergroten van het aantal banen in de sector kan rekenen op nagenoeg geen belang.

Enkele punten zijn specifiek benoemt om aan te werken:

- Aankleding van de jachthaven
- Huisvesting voor de jonge generatie die kan werken
- Diversiteit in bestaande (horeca)bedrijven stimuleren
- Een stap terug in het aantal toeristen
- Verbeteren van wegen en fietsnetwerk
- Scholing bieden voor kinderen tot 18 jaar
- Veiligheid en doorstroming dorpsstraat
- Sterrenwacht
- Handhaven en controleren van veiligheid werknemers
- Aantrekkelijk maken/houden van het eiland voor vaste bezoekers
- Kernwaarden centraal stellen in ontwikkelingen

Figuur 16. Wat zijn de belangrijkste thema's als het gaat om toerisme en recreatie waar de gemeente volgens u aan zou moeten werken? (N = 226, R = 825)

